

І. Є. Ворчакова

*Миколаїв, Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського*

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА НА МИКОЛАЇВЩИНІ

Проблеми становлення та розвитку гендерних процесів в Україні на сьогоднішній день мають достатньо актуальне значення. З кожним роком можна спостерігати тенденцію до підвищення популяризації гендерних аспектів в усіх сферах суспільного життя. На науковому рівні щорічно проводяться майже у всіх регіонах країни науково-практичні конференції та круглі столи, а на практичному рівні піднімаються питання реалізації гендерної рівності в суспільно-політичній площині. Проблеми гендерної політики мають і територіально-організаційну спрямованість. Пропонується підняти питання про розвиток відповідних регіональних процесів на прикладі Миколаївської області.

Миколаївщина є регіоном, в якому існують серйозні гендерні проблеми, які потребують достатньої уваги громадськості та як наслідок їх вирішення. На сьогоднішній день явно проявляється гендерний дисбаланс в структурах місцевої влади. Представництво жінок у відповідних органах порівняно з чоловіками має достатньо низький відсоток – 7,5% у міській і 5,6 % у обласній радах. Жінки рідко займають високі посади в органах державного управління та місцевого самоврядування. Майже не займають ключових позицій і в промисловості та бізнесі.

Структура працюючих в Миколаївській області свідчить про перевагу кількості працюючих жінок, яка складає більше 50% жінок від середньозареєстрованої чисельності штатних працівників, зайнятих в галузі економіки. В деяких видах економічної діяльності перевага чисельності жінок над чоловіками залишається суттєвою, наприклад, в сфері охорони здоров'я і соціальної допомоги, готельному та ресторанному бізнесі, освіті (коливається приблизно від 71% до 81% від середньозареєстрованої чисельності штатних робітників цих видів діяльності). І навпаки, у видах економічної діяльності (с/г, будівництво, промисловість), які залишаються традиційно чоловічими сферами праці питома вага чоловіків залишається значною від 70 до 85 %. Майже у всіх видах економічної діяльності заробітки жінок нижчі, ніж у чоловіків.

В Миколаєві функціонують органи, які відповідають за розвиток гендерних стратегій у місті. Наприклад, існує відділ у справах сім'ї та гендерної політики управління у справах сім'ї, дітей та молоді Миколаївської міської ради, управління у справах сім'ї та молоді Миколаївської облдержадміністрації. Існує посада радника голови Миколаївської облдержадміністрації з питань гендерної політики.

Реалізовується соціальна комплексна програма підтримки сім'ї та дітей, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на 2011-2015 роки.

Громадська активність жінок може реалізовуватися через їх участь у діяльності громадських організацій. В Миколаєві діють жіночі громадські організації, наприклад, Миколаївська міська організація Всеукраїнського жіночого Народно-демократичного об'єднання “Дія”, Миколаївська міська громадська жіноча організація “Дар життя”, Миколаївський обласний жіночий центр “Екоініціатива”, Миколаївська міська організація Союзу жінок України “За майбутнє дітей”.

Прикладом успішного розвитку соціально орієнтованої організації на регіональному рівні є Миколаївська організація „Дана”. „Дана” – це обласна незалежна (недержавна) жіноча громадська організація. На перших етапах своєї діяльності Миколаївська організація „Дана” мала правоосвітній напрям роботи. З метою соціально-політичного просвітництва жінок активно співпрацювала зі ЗМІ, вказуючи жінкам на найбільш загрозливі фактори для їх життя і розвитку. Перша серйозна проблема, про яку „в голос” заявила «Дана», стала проблема торгівлі людьми. Для того, щоб відкрити цю проблему громадськості, лідери та активні члени цієї організації виступали на телебаченні (в тому числі і на національних ток-шоу), радіо, друкували відповідні статті в пресі з метою попередження нелегального виїзду за кордон як жінок, так і чоловіків. Пізніше „Дана” скоординувала свою роботу в більш практичну площину. Вона тісно співпрацювала з жертвами торгівлі людьми та правозахисними органами, подекуди беручи на себе їх обов'язки, домагалася визволення жінок із полону та викривала корумповані групи, що займаються цим нелегальним бізнесом. Крім того, організація „Дана” домоглася на національному рівні створення Комітету захисту моралі та попередження торгівлі людьми, який і зараз функціонує при усіх обласних структурах Міністерства внутрішніх справ.

Прикладом ефективного функціонування організацій ділових жінок на регіональному рівні може бути діяльність Миколаївської Ліги ділових жінок молодіжного фонду «Новий вибір». Ліга ділових жінок молодіжного Фонду «Новий вибір» працює в Миколаївській області з 1998 року. За час існування Ліга зарекомендувала себе як соціально спрямована громадська організація, яка об'єднує активних жінок: підприємниць, домогосподарок, державних службовців. Організація має довгострокові стратегічні плани, які стосуються становища жінок і чоловіків та сконцентровані на вирівнюванні гендерної нерівності в заробітній платні, освіті, працевлаштуванні та участі у прийнятті рішень. Ліга також підтримує регіональну і національну жіночу і молодіжну політику, влаштовує співпрацю і взаємну підтримку серед інститутів, організацій, окремо взятих людей і неприбуткових організацій, яка стосується їх розвитку і участі в культурному і інтелектуальному розвитку жінок та молоді. Створення Жіночого центру підтримки бізнесу на базі Миколаївської Ліги ділових жінок (Проект USAID - Агенство США з міжнародного розвитку), який реалізується в Україні Міжнародною організацією Winrok International (Вінрокський Міжнародний інститут з розвитку сільського господарства – *прим. автора*) внесло особливий вклад в розвиток підприємництва в Миколаївській області.

В Миколаєві проводяться засідання Громадського університету правових знань для представників потенційно конфліктогенних підприємств (за підтримки відділення НСПП в Миколаївській області та обласною радою профспілок). На таких заходах піднімаються вирішення питань гендерної політики через колективні договори. Учасники засідань обговорюють проблему формування у колективних договорах окремого розділу, який висвітлював би аспекти забезпечення гендерної рівності на підприємствах. Зокрема, деякі положення необхідно включати, щоб протидіяти антидискримінаційній практиці: передбачити покладання обов'язків уповноваженого з гендерних питань на одного з працівників на громадських засадах; залучати голову профкому до участі у співбесіді при прийнятті на роботу для усунення дискримінації та забезпечення комплектування кадрами з наданням переваги особі тієї статі, щодо якої в них існує дисбаланс; надавати для узгодження голові профкому оголошення про роботу для уникнення статевих стереотипів; закріпити рівність у класифікації робіт по категоріях та ієрархії; закріпити рівне винагородження за рівноцінну роботу; закріпити рівний або преференційний доступ до підготовки та стажування; запровадити політику, "дружню до сім'ї", яка передбачає час на догляд (перерви у професійній діяльності, батьківські відпустки, можливості роботи на умовах неповного робочого часу, гнучкий робочий графік) у поєднанні з послугами по догляду (дитячими закладами на підприємстві, організованим транспортом для дітей, закладами по догляду за літніми людьми); передбачити порядок розгляду скарг щодо випадків дискримінації.

Гендерноорієнтованими можна назвати і процеси навчання в закладах освіти Миколаєва. В школах популярним стало проведення круглих столів на гендерну тематику, куди запрошуються представники провідних політичних партій, члени громадських організацій та політичні лідери. У вищих навчальних закладах викладаються відповідні курси. Прикладом успішної інкорпорації гендерного компоненту культури в навчально-освітній процес може бути Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Крім того, що в університеті викладається курс «Гендерна політика», вже не перший рік на базі кафедри політології активно діє дебатно-дискусійний клуб «Гендерна перспектива». Клуб швидко залучив до своїх лав активну студентську молодь, чим привернув до себе значну увагу і перетворився на важливий осередок формування «гендерного» дискурсу у масштабах не тільки свого закладу. Члени клубу беруть участь у різноманітних тематичних заходах, що регулярно проводяться як на рівні вищих навчальних закладів, так і на рівні міста в цілому.

Таким чином, на основі вищезазначеного, можна констатувати, що на регіональному рівні посилюються процеси залучення громадськості до вивчення гендерних процесів, які в свою чергу сприяють тому, що активний осередок суспільства має бажання стати частиною становлення гендерної історії, політики та культури.